

İlgili Kanun / Madde
5510 S. SSGSK. /98

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2022/4925
Karar No. 2022/8781
Tarihi: 08/06/2022

- YABANCI UNSURLU OLAY
- KANUNLAR İHTİLAFI
- ALMANYA İLE İMZALANAN SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNE GÖRE SİGORTALININ HANGİ ÜLKE KANUNUN UYGULANACAĞI KONUSUNDA SEÇİMLİK HAKKININ BULUNDUĞU

ÖZETİ: Yabancı unsurlu olaylarda belirli bir devletin mahkemelerinin yetkili olup olmadıkları “milletlerarası (Uluslararası) yetki” kavramı ile ifade edilir.

Milletlerarası yetki kavramının iki cephesi vardır. Bu kavram bir tarafta yabancı unsurlu olaylarda devletin kendi mahkemelerinin faaliyette bulunabilme yetkisine sahip olup olmadıkları veya hangi şartlar altında bu yetkiye sahip olduklarını belirtir. Diğer taraftan aynı kavram yabancı bir devlete ait makamların yabancı unsurlu bir olayda gösterdikleri yargı faaliyetinin tamamen iç hukuk açısından ülke içerisinde belirli tesirlere sahip olup olamayacağı veya hangi şartlarla böyle bir tesire sahip olabileceğini tayin eder.

Kanunlar ihtilafıda şöyle açıklanır: Milletlerarası özel hukuk (devletler hususi hukuku) bir kanunlar ihtilafı hukukudur. Onun bir dalını teşkil eder. Yan yana ve aynı zaman içerisinde yürürülükte bulunan çeşitli devletlerin özel hukuk nizamlarından hangisinin belirli olay veya ilişkilere tatbik edileceğini gösterir. Şu halde

milletlerarası özel hukuk, hangi devletin özel hukukunun uygulanacağını söyleyen hukuk kurallarının bütünüdür.

10.04.1965 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak 01.11.1965 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 02.11.1984 tarihinde imzalanan Ek Sözleşmesi hükmü ile değişik 8. maddesinde; “(1) Akit taraflardan birinin bir vatandaşı, bu akit tarafça veya bu akit tarafın Resmi Temsilciliğinin bir üyesi veya hizmetlisi tarafından diğer akit taraf ülkesinde çalıştırıldığı takdirde ilk akit taraf mevzuatı uygulanır.

DAVA: Davacı, davalılardan işverene ait işyerinde 23.06.1985 tarihinden itibaren geçen çalışmalarının tespitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece, Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin (kapatılan) bozma ilamına uyularak hükümde belirtildiği şekilde davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Hükmün, davalı taraf vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteklerinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi Zeynep Bağcı tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

Yabancı unsurlu olaylarda belirli bir devletin mahkemelerinin yetkili olup olmadıkları “milletlerarası (Uluslararası) yetki” kavramı ile ifade edilir.

Milletlerarası yetki kavramının iki cephesi vardır. Bu kavram bir tarafta yabancı unsurlu olaylarda devletin kendi mahkemelerinin faaliyette bulunabilme yetkisine sahip olup olmadıkları veya hangi şartlar altında bu yetkiye sahip olduklarını belirtir. Diğer taraftan aynı kavram yabancı bir devlete ait makamların yabancı unsurlu bir olayda gösterdikleri yargı faaliyetinin tamamen iç hukuk açısından ülke içerisinde belirli tesirlere sahip olup olamayacağı veya hangi şartlarla böyle bir tesire sahip olabileceğini tayin eder.

Kanunlar ihtilafında şöyle açıklanır: Milletlerarası özel hukuk (devletler hususi hukuku) bir kanunlar ihtilafı hukukudur. Onun bir dalını teşkil eder. Yan yana ve aynı zaman içerisinde yürürlükte bulunan çeşitli devletlerin özel hukuk nizamlarından hangisinin belirli olay veya ilişkilere tatbik edileceğini gösterir. Şu halde milletlerarası özel hukuk, hangi devletin özel hukukunun uygulanacağını söyleyen hukuk kurallarının bütünüdür. (Ergin Nomer - Devletler Hususi Hukuku - 19. Baskı - İstanbul - Sayfa 4, 408)

Yabancı unsuru taşıyan bir davada milletlerarası özel hukuk kuralları gereğince, öncelikle milletlerarası yetki kurallarının tartışılarak, yargılama yetkisine hangi devlet yargısının sahip olduğunun belirlenmesi, yargı yetkisi belirlendikten

sonra da kanunlar ihtilafı kuralları gereğince hangi devletin hukuk kurallarının uygulanacağını tartışılması gerekmektedir.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90/son maddesi uyarınca usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası sözleşmeler kanun hükmünde olduğu gibi, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslar arası sözleşmelerle kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda uluslararası sözleşme hükümleri esas alınır, normlar hiyerarşisi yönünden uluslararası sözleşme kurallarına, uygulamada yasal güç tanınmakta ve bu kuralların uygulanma önceliği bulunmaktadır.

10.04.1965 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak 01.11.1965 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 02.11.1984 tarihinde imzalanan Ek Sözleşmesi hükmü ile değişik 8. maddesinde; “(1) Akit taraflardan birinin bir vatandaşı, bu akit tarafça veya bu akit tarafın Resmî Temsilciliğinin bir üyesi veya hizmetlisi tarafından diğer akit taraf ülkesinde çalıştırıldığı takdirde ilk akit taraf mevzuatı uygulanır.

(2) 1 inci fıkrada belirtilen bir işçinin, çalışmaya başlamadan önce çalıştığı ülkede ikamet etmiş olması halinde, bu işçi, işe başladığı tarihten itibaren üç ay içerisinde, çalıştığı ülke mevzuatını seçebilir. Seçim hususunda keyfiyet işverene beyan edilir. Seçilen mevzuat, beyanın yapıldığı günden itibaren geçerli olur.

(3) 1 ve 2 nci fıkra hükümleri, 2 nci fıkrada belirtilen ve amme hizmeti gören başka bir işveren tarafından çalıştırılan işçi hakkında da uygulanır.” düzenlemesi yer almaktadır.

Eldeki davada, davacının hizmet isteminde bulunduğu davalı işyerinin kuruluş ve ödevleri hakkındaki kanun metninin dosyaya sunulduğu anlaşılınca, davacının talebi yönünden uygulama önceliğine sahip bulunan Sözleşmenin 8. maddesi kapsamında davalı işyerinin resmi temsilciliğinin bir üyesi veya hizmetlisi olup olmadığı, kamu hizmeti sunup sunmadığı yönünde yapılacak değerlendirme sonucuna göre bir karar verilmesi gerekmektedir.

O hâlde, davalı taraf vekillerinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, temyiz harcının istek halinde temyiz eden ilgiliye iadesine, 08/06/2022 gününde oybirliğiyle karar verildi.